

Meer fauna in de 'MER'

Eén loket voor alle gegevens

Marijke Drees

'Bedreigde dieren schrik van bestuurders' kopte NRC/Handelsblad. En daarmee wordt niet bedoeld dat bestuurders waren geschrokken van het feit dat er zo veel diersoorten in Nederland in hun voortbestaan worden bedreigd. Nee, in ons land van 'werk, werk, werk' en 'haast, haast, haast' staan de wilde dieren onze ambities in de weg. Ze huizen op de onbebouwde percelen, die zo gunstig zijn gelegen om een industrieterrein of woonwijk te ontwikkelen.

Wat mij verbaast in de hele discussie over de hamster in Heerlen, de knoflookpad bij Roermond en de boomkikker bij Aardenburg, is dat bestuurders telkens zo ver zijn met het ontwikkelen van hun plannen, dat de schop bij wijze van spreken al in de grond gaat. Het is toch erg dat een actiegroep moet aangeven dat er ergens beschermde diersoorten leven, terwijl wij al een aantal decennia de natuurbeschermingswet en goede procedures met milieueffectrapportages hebben. Toch laat men zich verrassen door de aanwezigheid van hamsters. De overheid zou moeten weten dat haar verantwoordelijkheid verder gaat dan het maken van mooie wetten. Zij moet ook voldoende kennis hebben over de natuur die bescherming nodig heeft.

Milieueffectrapportage

Er is een instrument dat zorgt dat bij de besluitvorming rekening wordt gehouden met natuur en milieu: de milieueffectrapportage (M.E.R.). In deze verplichte procedure wordt een rapport gemaakt (het Milieu Effect Rapport, MER), waarin de gevolgen van de voorgenomen ingreep en enkele alternatieven op een rij worden gezet. Ook is de nodige inspraak voorzien.

Zo'n procedure dwingt bestuurders niet de meest milieuvriendelijke oplossing te kiezen, maar zorgt er wel voor dat met de openbare informatie en het formuleren van alternatieven bestuurders betere besluiten nemen. Ook voor terreinen die vanwege hun waarde voor de fauna onder de Habitatrichtlijn zouden moeten vallen, worden in de toekomst veel milieueffectrapportages gemaakt.

Het instrument werkt alleen als men bij het maken van het MER, gebruik maakt van relevante informatie. In opdracht van het ministerie van VROM heeft de VZZ een onderzoek gedaan naar het gebruik van gegevens over de fauna in 24 Milieu Effect Rapportages. Daarbij gaat het om zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelden (in de praktijk vooral vlinders). De onderzoekers bekeken de eerste fase van het proces: het verzamelen en presenteren van gegevens over voorkomen en verspreiding van soorten. Dat was een bewuste keuze, want veel MER-makers vinden wat er daarna gebeurt interessanter en boeiender: het voorspellen van de effecten van een ingreep en het vergelijken van de effecten van verschillende alternatieven. De basis moet daarvoor echter wel stevig zijn. Immers, wij kunnen in onze menselijke arrogantie wel denken te weten dat een gebied geschikt is voor bijvoorbeeld de knoflookpad of de waterspitsmuis, maar het spontane voorkomen van zo'n dier is toch de enige toets op de waarde van het gebied.

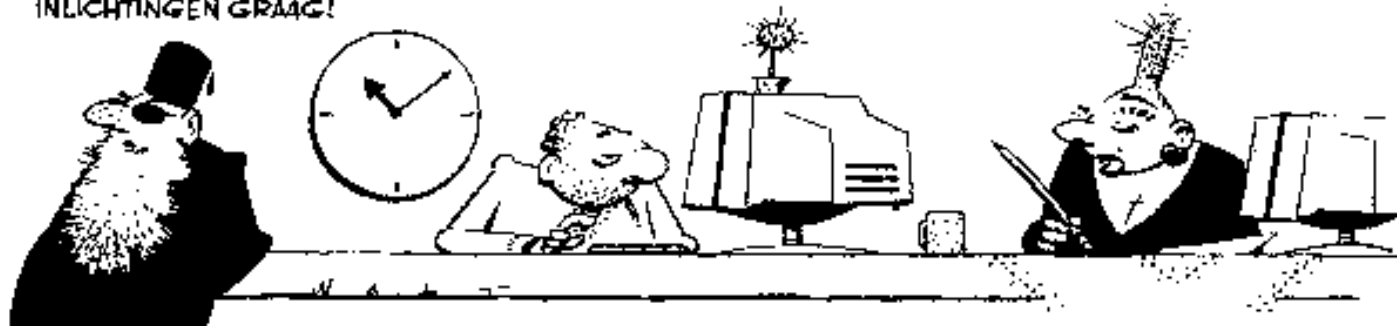
Aandacht voor fauna in de MER's

Het resultaat van het onderzoek is niet zo eenvoudig

ALS HET VLIEGT MOET U NAAR
DE VOGELBESCHERMING, ALS 'T
FLAPPERD NAAR DE VLINDERSTICHTING,
ALS 'T STINKT NAAR DE VZZ, ALS 'T
SPRINGT NAAR RAVON, ALS HET
ZWEEMT OOK, ALS 'T KLIMT NAAR DE
EH... EEKHOORNTTELCLUB, ALS 'T...

MIS!

INLICHTINGEN GRAAG!

samen te vatten, omdat elke MER anders is. Bij een aantal MERS zijn aparte deelrapporten Natuur verschenen. Sommige initiatiefnemers hebben voor de MER inventarisaties laten verrichten. Zo is er bij dijkverzwaringen samengewerkt met de Vlinderstichting en gaf Rijkswaterstaat bij een weg in Limburg opdracht om de vleermuizen te inventariseren. Opvallend is het grote gebruik van verspreidingsatlassen: mooie en waardevolle boeken, goed bruikbaar om mensen attent te maken op het mogelijk voorkomen van diersoorten op de plaats van de ingreep. De schaal van gegevenspresentatie is voor de meeste projecten echter niet adequaat. Ook zijn veel atlanten helaas al verouderd.

In 13 van de 24 onderzochte MER's worden leemten in de kennis van de fauna vermeld. In 8 gevallen verwijst men naar het onvoldoende beschikbaar zijn van gegevens over specifieke groepen. En dan maakt de MER-maker zich er van af met: 'Van de fauna is relatief weinig bekend. Gezien de verscheidenheid aan biotopen kan er een gevarieerde fauna verwacht worden.' (Combi Terminal Twente). 'Er zijn weinig gebiedsgegevens voorhanden omtrent de migratie van dieren in het studiegebied, zowel wat betreft terrestrische als aquatische organismen....De barrièrewerking kan hierdoor slechts globaal worden aangegeven.' (MER Rondweg 's-Hertogenbosch).

Nu zijn die gegevens ook niet altijd gemakkelijk te vinden. Elke diergroep heeft haar eigen vereniging, en vooral de kleinere, zoals RAVON en de VZZ, die vooral 'draaien' op vrijwilligers, kunnen niet altijd snel antwoord geven. Hier wreekt zich dat het ministerie van LNV het verspreidingsonderzoek niet meer structureel ondersteunt en alleen voor losse projecten financiering beschikbaar stelt.

Werk aan de winkel

Voor de Commissie voor de M.E.R., de insprekers, de adviseur van de commissie en de regiodirecteur van het ministerie van LNV ligt hier de taak te zorgen dat aanwezige gegevens gebruikt worden voor een beter besluit. De

taakverdeling is besproken in een door het ministerie van LNV georganiseerde workshop. Voor RAVON zijn de meest interessante conclusies die over het oprichten van een MER-loket, een centrale plaats waar initiatiefnemers alle relevante gegevens kunnen verkrijgen. De initiatiefnemers van ingrepen hoeven hierdoor niet te hopen van Vlinderstichting naar SOVON, RAVON, VZZ, FLORON en al die andere verenigingen die de gegevens van een bepaalde soortengroep beheren. Dat ene loket moet echter wel worden bemand. Ook moeten de verschillende deelnemende verenigingen in staat worden gesteld hun gegevens te ordenen en toegankelijk te maken voor dit soort procedures. U begrijpt het al: er is geld nodig voor menskracht.

In najaar 1999, drie jaar na het verschijnen van het rapport en vier jaar na de workshop, heeft het ministerie van LNV een subsidie toegekend voor het opzetten van zo'n loket. Het loket is voorlopig gevestigd bij de Vlinderstichting, telefoon 0317-467346. Ambtelijke molens malen langzaam, maar nu is het toch zover. Wij hopen dat de resultaten binnenkort zichtbaar (en meetbaar!) zijn.

Literatuur

J.M.Drees & H.Huitema, 1997. Gebruik van gegevens over fauna in de milieu-effectrapportage. Publ. ministerie van VROM en ministerie van LNV. Reeks Milieu-effectrapportage nr.57. Uitg. Distributiecentrum VROM, Postbus 351, 2700 AJ Zoetermeer.

Marijke Drees

Werkgroep Zoogdierbescherming
Brinklaan 9, 9722 BA Groningen
050-5274525
e-mail: jmdrees@xs4all.nl

Dit artikel is eerder verschenen in Zoogdier (tijdschrift van de vzz). Vanwege het belang voor reptielen, amfibieën en vissen heeft de redactie besloten dit artikel ook in raven te plaatsen.